

ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА АДАПТАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДО УМОВ ОСВІТНЬОГО РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

В Концепції «Нова українська школа» зацентрована увага на необхідності формування належного соціального середовища та забезпечення першокласників педагогічною підтримкою з метою полегшення звикання до школи та профілактики дезадаптації дітей. Первинні засади пристосування до соціальної ролі школяра пов'язана із переживанням так званої кризи 6 (7) років, тобто саме початку самореалізації дитини у якості учня початкової школи. Адаптаційні процеси, детерміновані засвоєнням нових норм шкільного життя, посилюють психофізіологічні навантаження, несуть типові кризові ризики у особистісному зростанні.

У психолого-педагогічній літературі проблема адаптації вивчалась на різних рівнях – від розкриття змісту самого поняття (Ю. Александровський, Ф. Березін, В. Казначеев) до виявлення особливостей її прояву в різних видах діяльності (В. Мерлін, В. Рождественський, Я. Стреляу) та чинників, які детермінують цей процес у тих чи інших умовах (О. Мороз, М. Раттер). Проблемам соціальної адаптації і дезадаптації особистості присвятили свої праці К. Абульханова-Славська, Г. Балл, Ф. Березін, М. Боришевський, Л. Дзюбка та ін. Питання профілактики дезадаптації особистості в умовах навчального закладу досить широко представлена у працях українських науковців: О. Єжова, Л. Кальченко, Л. Міщик, В. Оржеховська тощо. Незважаючи на те, що в даний час адаптації дітей до школи приділяється значна увага, імовірні проблеми намагаються вирішити в основному за допомогою психологічної підтримки, шляхом зниження тривожності, підвищення впевненості в собі, при цьому недооцінюються можливості оптимізації самопочуття дітей за рахунок створення належних умов освітнього розвивального середовища. Тому питання педагогічної підтримки адаптації молодших школярів до навчання у школі є актуальним у сучасній дидактиці.

Адаптація з латинської «*adapto*» означає пристосування. Молодші школярі повинні, з одного боку, пережити зміну розпорядку дня, пристосуватися до нових умов спілкування, а з іншого – сприйняти та привнести у власне життя нові специфічні правила, вимоги і предмети, пов'язані із навчанням у школі. Адаптацію до шкільного навчання науковці розглядають у трьох базових ракурсах: фізіологічну, психологічну і соціальну. Як показує практика, всі елементи адаптації певною мірою взаємодетерміновані і корелюються між собою. Зазвичай фізіологічна адаптація відрізняється найменшою тривалістю (до кількох тижнів), позначається на пристосуванні до зміни режиму життєдіяльності, нового порядку дня тощо.

Крізь призму пристосування молодших школярів до умов навчання у ЗЗСО варто особливу увагу приділити адаптації соціально-психологічній – активному пристосуванню індивіда до нових умов середовища і оточення, перебудову пізнавальної, мотиваційної та емоційно-вольової сфер особистості при переході до нового етапу життєдіяльності. Особливістю навчальної діяльності є засвоєння

молодшим школярем нових правил. За виконанням правила лежить система відносин дитини з дорослою людиною. Процес адаптації до шкільного навчання може викликати у дитини серйозне психічне навантаження. Ефективним шляхом профілактики цього є забезпечення позитивної емоційної атмосфери. Серед емоційно-заряджених прийомів, до яких може вдатися педагог, ефективними є ігрові заняття. Високі результати застосування з точки зору оптимізації процесу адаптації дитини до школи є досвід арт-терапевтичних, тобто мистецьких засобів самовираження учнів. Арт-терапія не лише може моделювати умови прискорення темпів адаптації усіх учнів класу, але і виступати в якості ефективного засобу допомоги невстигаючим та дітям, які опинилися в складних життєвих обставинах, що у значній мірі гальмує процеси адаптації до навчання.

Аналіз літератури з проблеми дослідження дозволив визначити наступні пріоритетні завдання учителя початкових класів у період адаптації дітей до школи: забезпечення індивідуального підходу; формування культури спілкування учнів; стимулювання мотивації навчання та мотивації успіху дитини; обмежене оцінювання навчальних результатів молодших школярів; формування учнівського колективу тощо.

На наш погляд, саме встановлення контакту учителя з класом загалом та кожною окремою дитиною зокрема, є вирішальним фактором адаптації молодшого школяра. Однак, не можна заперечувати і важливу роль батьківської, сімейної підтримки дитини. Спілкування батьків з дитиною на основі довірливих відносин поєднує практичну допомогу першокласнику в оволодінні складним для нього навчальним матеріалом із безальтернативним визнанням і підтримкою власної дитини.

Список використаних джерел

1. Гончарук І. Створення вчителем комфортних умов для адаптації першокласників до навчання у школі / Ірина Гончарук // Початкова школа. – 2013. – № 7. – С. 42-44.
2. Кирилів В. О. Реалізація принципу розвивального навчання у досвіді роботи вчителів початкової школи / Кирилів В. О. // Пед. науки : зб. наук. пр. / Херсон. держ. ун-т. – Херсон : ХДУ, 2013. – Вип. 63. – С. 123-127.
3. Костіков В.О. Переваги арт-терапії як засобу адаптації дітей молодшого шкільного віку до умов навчально-виховного процесу / Костіков В.О. // Молодий вчений. – 2015 р., травень. – № 5 (20), частина 3. – С. 104-107.
4. Кочерга О. Психофізіологічний розвиток дитини перед школою / Ольга Кочерга // Початкова школа. – 2012. – № 1. – С. 45-47.
5. Кривчикова О. Психомоторний стан як фактор адаптації учнів початкових класів до умов навчання в школі / Олена Кривчикова, Тетяна Лясота // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – 2008. – №2. – С. 162-164.
6. Крупник Г.А. Особливості психологічного супроводу адаптації першокласників до навчального процесу / Крупник Г.А. // Таврійський вісник освіти. – 2014. – № 2 (46). – С. 251-257.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>